

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

วรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบการตอบสนองต่อสิ่ง
 รุงใจทางเศรษฐกิจระหว่างสตรีนักวิชาชีพ และสตรีนักธุรกิจ เรื่องนี้ ได้ศึกษาค้นคว้า
 วรรณคดี และรายงานการวิจัยเกี่ยวกับความสำคัญของการทำงาน ลักษณะของงาน
 ความแตกต่างของงานทางวิชาชีพและงานทางธุรกิจ สตรีกับการทำงานเพื่อให้ทราบ
 ถึงพื้นฐานการทำงานของสตรีไทยทั่วไป ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างจากบุรุษ พร้อมทั้งศึกษา
 ถึงการตอบสนองต่อสิ่งรุงใจทางเศรษฐกิจ เพื่อให้ทราบถึงพื้นฐานทางทฤษฎีและ
 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทำงานเป็นส่วนสำคัญของชีวิตมนุษย์ เป็นวิถีทางที่จะทำให้บรรลุผลที่
 ต้องการต่าง ๆ เช่น ความต้องการวัตถุ สิ่งของ เงินตรา ความต้องการเกียรติ
 ยศชื่อเสียง ความเข้าใจตนเอง เป็นต้น คำว่า "งาน" ในภาษาไทยนั้นมีความ
 หมายถึง 2 ประการ คือ หมายถึงกิจกรรมที่ต้องทำเพื่อยังชีพ (Work) เช่น ทำงาน
 งานอาชีพ หรือ อาจหมายถึง พิธีรื่นเริงในสังคม (Social) เช่น
 งานวัด งานลอยกระทง (ราชบัณฑิตยสถาน 2525:105) การทำงานไม่ใช่เป็น
 วิถีทางที่จะทำให้มนุษย์มีอาหารรับประทานในแต่ละวันเท่านั้น แต่ต้องเป็นวิถีทางที่
 สามารถแสดงออก และค้นพบตัวเองด้วย การทำงานจะทำให้มนุษย์สามารถพัฒนา
 ศักยภาพตนเองขึ้นมาได้ (Hepner 1979 : 11) นอกจากนี้งานยังทำให้มนุษย์มี
 ความหมายผูกพันอยู่กับสิ่งหนึ่งสิ่งใด ทำให้ชีวิตมีความหมาย พรอยด์ จิตแพทย์ชาว
 อังกฤษเคยกล่าวว่า "งานทำให้บุคคลรู้สึกมีหลักฐานในสังคมมนุษย์" (Brothers
 ลลิตา วีรสิริ แปลและเรียบเรียง 2527) ส่วนเรย์เนอร์และเอนทิน (Raynor
 and Entin 1982 : 312) กล่าวว่า "การทำงานเป็นการเชื่อมโยงสำนึกของคน
 เองสู่การกระทำ ดังนั้นเหตุผลในการทำงานแต่ละคนจึงต่างกัน

ลักษณะของกรงานแยกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. งานวิชาชีพ (Profession) คืองานที่ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ได้แก่ วิชาชีพครู วิชาชีพแพทย์ วิชาชีพนักกฎหมาย เป็นงานที่ต้องเสียสละเพราะอาจจะไม่ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนโดยตรง เช่นครูจะต้องทำหน้าที่สอนนักเรียนที่ยากจน แพทย์รักษาคณไข้อนาตา หรือ ทนายความต้องช่วยว่าความให้แก่ผู้คนที่ซัดสนแต่ทำเพื่อความเป็นธรรม ในสังคมเป็นต้น สังคมส่วนรวมเป็นผู้รับประโยชน์ ส่วนรวมจึงมีหน้าที่ให้ความคุ้มครองนักวิชาชีพโดยตั้งองค์กรขึ้นดูแล ได้แก่ ครูสภา แพทยสภาและเนติบัญญัติสภา

2. งานอาชีพ (Occupation) คืองานที่ทำเพื่อผลประโยชน์ตอบแทนทางวัตถุในการยังชีพ ได้แก่ การรับจ้าง การค้าขาย เป็นต้น ผลประโยชน์ เช่น ค่าจ้าง หรือกำไร จึงเป็นผลตอบแทนต่อผู้ประกอบการเป็นส่วนบุคคลโดยตรง

โดยทั่วไปแล้วธรรมชาติของ กรงานในสังคมที่เป็นวิชาชีพแท้หรืออาชีพแท้มีน้อย ส่วนใหญ่แล้ว มักจะมีทั้ง 2 ลักษณะอยู่ด้วยกัน เพียงแต่จะค่อนข้างไปทางใดมากกว่าเท่านั้น ถ้าค่อนข้างไปทางการทำประโยชน์ให้กับส่วนรวมมากก็เรียกว่าเป็นวิชาชีพ เช่น แพทย์ มีลักษณะเป็นงานวิชาชีพ แต่แพทย์อาจเปิดคลินิกเพื่อหารายได้พิเศษบ้าง หรือถ้าค่อนข้างไปทางการหาผลตอบแทนเพื่อการยังชีพส่วนบุคคลก็เรียกว่าเป็นงานอาชีพ เช่น งานธุรกิจ มีลักษณะงานเป็นงานอาชีพ แต่ก็เป็งานที่อาจทำประโยชน์ให้กับสังคมหรือส่วนรวมได้ เพื่อให้เข้าใจง่ายชี้ชัดอาจแสดง เป็นภาพได้ดังนี้

ค้าขาย ธุรกิจ การแสดง แพทย์ คุร นักวิทยาศาสตร์

ลักษณะงาน	อาชีพ <.....>	..วิชาชีพ
จุดมุ่งหมาย	เอกัตถประโยชน์	สาธารณประโยชน์

ในการวิจัยนี้ ศึกษางานที่มีความแตกต่างกันคนละชั่ว คืองานที่มีลักษณะค่อนข้างไปทางวิชาชีพมากกว่าอาชีพได้แก่วิชาชีพครู วิชาชีพนักกฎหมาย และวิชาชีพแพทย์ กับงานที่ค่อนข้างไปทางอาชีพมากกว่าวิชาชีพ ได้แก่งานทางธุรกิจ ซึ่งจะกล่าวถึงความแตก

ค่างของงานวิชาชีพและงานธุรกิจ ดังต่อไปนี้

วิชาชีพ โวลเมอร์และมิลล์ (Vollmer and Mills 1966:9) และ
ไลเบอร์แมน (Lieberman 1955 : 1-6) ได้วิเคราะห์ลักษณะงานวิชาชีพมีลักษณะ
ดังนี้

1. เป็นงานที่เป็นเอกภาพและให้บริการที่สำคัญต่อสังคมส่วนรวม
2. มีพื้นฐานเป็นไปเพื่อบริการทางสังคมมากกว่าจะเน้นการเก็บเกี่ยว

ผลทางเศรษฐกิจ

3. มีจรรยาวิชาชีพ
4. ใ้รับการยอมรับจากบุคคลในวิชาชีพว่าเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ
ชอบต่อบุคคลในด้านการพิจารณาตัดสินใด ๆ และการกระทำต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในขอบเขต
ของงาน อย่างอิสระ
5. มีพื้นฐานทางทฤษฎีและเทคนิคทางวิชาการในการทำงานนั้น
6. มีองค์การเพื่อปกครองตนเอง มีธรรมเนียมวิชาชีพซึ่งสงวนรักษาโดย
องค์การวิชาชีพอย่างเป็นทางการ

แฟรงก์ลีน (Franklin 1963) ได้พิจารณาวิชาชีพว่าจะต้องมีลักษณะดังนี้

1. เป็นงานในหน้าที่หรืออาชีพ (calling) ซึ่งจะเกี่ยวข้องไม่เพียงแต่
ความสำเร็จทางวิชาการ และเกียรติหรือรายได้เท่านั้นแต่จะต้องทำงานอย่างเสียสละด้วย
2. มีการกำหนดหน้าที่ที่แน่นอนไว้เป็นอย่างดี เช่นหน้าที่ของการสอน คือ
การส่งเสริมการศึกษาและส่งเสริมนักเรียนให้มีชีวิตที่ดี
3. มีการกำหนดคุณสมบัติอย่างต่ำที่สุดสำหรับคุณลักษณะในการเข้าศึกษา
เช่น ประสบการณ์ที่เคยได้รับมาก่อน ทักษะในการปฏิบัติงาน เป็นต้น
4. มีการฝึกหัดค่านระเบียนวินัยให้กับสมาชิกในวิชาชีพและต้องปราศจาก
การรบกวนหรืออิทธิพลจากภายนอก
5. มีความพยายามที่จะยกระดับทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกใน
วิชาชีพ
6. มาจากมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับวินัยทางสติปัญญา (Intellectual discipline)

รวมทั้งมีสมาชิกที่รวมกลุ่มกันทำงาน เพื่อสังคมและความก้าวหน้าทางวิชาชีพ

วิชาชีพเป็นกิจการที่จำเป็นต่อชุมชน ผู้ประกอบวิชาชีพหรือที่เรียกว่านักวิชาชีพ ต้องมีความรู้ความชำนาญพิเศษโดยเฉพาะ ผู้อื่นไม่มีความรู้ความสามารถที่จะทำงาน นั้นได้ จึงทำให้นักวิชาชีพเป็นผู้มีสิทธิในวิชาชีพเกี่ยวกับการตัดสินใจให้บริการตาม หลักการทางวิชาชีพที่เรียกว่าสิทธิทางวิชาชีพ (Professional rights) เช่น แพทย์มีสิทธิในการวินิจฉัยโรคและให้การรักษาผู้ป่วย ครูมีสิทธิในการอบรมสั่งสอน นักเรียน ผู้พิพากษามีสิทธิในการตัดสินความผู้ต้องหาเป็นต้น ทั้งผู้ป่วย นักเรียน และ ผู้ต้องหาเป็นผู้ที่อยู่ในความดูแล (clients) ที่จะให้ความไว้วางใจและปฏิบัติตามนัก วิชาชีพโดยไม่มีการต่อรอง การที่วิชาชีพมีสภาพการผูกขาดโดยนักวิชาชีพ เช่นนี้ นักวิชาชีพจึงจำเป็นต้องมีวินัยและอุดมการณ์เพื่อรับใช้ประชาชน มีหน้าที่ให้บริการโดย จะคำนึงถึงอายุ รายได้ ความเป็นชาติพันธุ์ การเมือง ศาสนา เชื้อชาติ เพศ หรือสถานภาพทางสังคมของผู้รับบริการไม่ได้ ควรมีความรู้สึกต่อตนเองเมื่อรู้ว่าได้ทำ ประโยชน์ให้แก่เพื่อนมนุษย์ ช่วยให้สังคมมีสภาพที่ดีขึ้น (Hepner 1979:164) ตัวอย่าง เช่น ในการเป็นความ ศักดิ์ศรีของนักวิชาชีพคือ เมื่อผู้มีความสามารถหา หนายความได้ รัฐต้องตั้งหนายความให้ ซึ่งมีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและอาญา เป็นหน้าที่ของหนายความต้องให้บริการแก่ประชาชน ซึ่งบางทีก็จะต้องทำให้เปล่าโดยไม่มีค่าตอบแทน (จิตติ ดิงศภัทย์ 2521:24)

นอกจากนี้ลักษณะงานทางวิชาชีพ ทำให้นักวิชาชีพต้องมีการควบคุมและมีวินัย ต่อตนเอง (Self-discipline) ตลอดจนมีการประเมินตนเอง (Self-evaluation) สิ่งที่ทำให้นักวิชาชีพควบคุมการทำงานและประเมินตนเองได้คือ จรรยาวิชาชีพ ไวลเมอร์และมิลล์ (Vollmer and Mills 1966 : 15) กล่าวถึงจรรยาวิชาชีพว่า ประกอบด้วยส่วนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ส่วนที่เป็นทางการได้แก่ส่วนที่มีการ บันทึกไว้และกระทำสัจยบันเช่น สัจยบันแพทย์ ส่วนที่ไม่เป็นทางการนั้นไม่มีการบันทึก ไว้ แต่เป็นส่วนที่เป็นจริยธรรม มีลักษณะที่เห็นแก่ประโยชน์ ความเป็นธรรมในสังคม และให้บริการทางสังคม

การที่นักวิชาชีพต้องเสียสละกำลังกาย เวลา และสติปัญญาในการให้บริการต่อสาธารณะเช่นนี้จึงเป็นหน้าที่ของรัฐหรือสังคมที่จะต้องรับผิดชอบ ดูแลคุ้มครองนักวิชาชีพด้วย (Huges 1973:4) นักวิชาชีพจะได้รับค่าตอบแทนหรือรายได้ประจำจากสังคม นอกจากนี้สังคมจะให้การคุ้มครองโดยอนุญาตให้กลุ่มนักวิชาชีพจัดตั้งองค์กรขึ้นปกครองตนเอง (Self-governing) ที่เรียกว่าองค์กรวิชาชีพ องค์กรวิชาชีพจะประกอบด้วยบุคคลในวิชาชีพนั้น รวมกันเข้าเป็นกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพ ปกครองและควบคุมกันเองเพื่อมิให้มีการเอาเปรียบ บีบบังคับเกินขอบเขต มิให้มีความประพฤตินิชอบไมควร หรือแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว เพราะนักวิชาชีพด้วยกันมีความรู้ความเข้าใจในการทำงานและประโยชน์ของหมู่คณะ และผลประโยชน์ถึงประชาชนดีกว่าผู้อื่น (จิตติ คิงศกัณฑ์ 2521 : 25) สำหรับวิชาชีพที่มีการจัดตั้งองค์กรในประเทศไทยได้แก่ กุสุสภา เป็นองค์กรของวิชาชีพครู แพทยสภาเป็นองค์กรของวิชาชีพแพทย์ และเนติบัณฑิตยสภา เป็นองค์กรของวิชาชีพนักกฎหมาย

ธุรกิจ เป็นอาชีพ (Occupation) ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต จำหน่ายสินค้าหรือบริการ (Morris 1976) ไคโตและเกอเบลลินี (Keito and Gerbellini) ได้ให้คำจำกัดความของธุรกิจไว้ในหนังสือ "Introduction to Business Enterprise" ว่าธุรกิจหมายถึง "การกระทำของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในอันที่จะผลิตหรือจำหน่ายสินค้าหรือบริการ เพื่อมุ่งหวังกำไรและเสี่ยงต่อการขาดทุน" (กมล สุทธิพิศ 2515 : 1-3) เกี่ยวข้องกับการกระทำของมนุษย์ในการผลิต แลกเปลี่ยน แลกเปลี่ยนและบริโลกสิ่งต่าง ๆ รวมเรียกว่า "ทรัพย์สิน" ธุรกิจทุกประเภทมีจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานเพื่อมุ่งหวังกำไร การประกอบการใดเป็นธุรกิจหรือไม่นั้นพิจารณาได้ตามข้อต่อไปนี้ (กมล สุทธิพิศ 2515:10)

1. กำไรเป็นสิ่งจูงใจ (The Profit Motive) นักธุรกิจแต่ละคนไม่อาจจะดำเนินงานในค้าปลีกก็ตามจะต้องแก่งกำไรก่อนและคิดข้อหลีกเลี่ยงต่อการขาดทุน ส่วนประกอบการบางประเภทไม่มีวัตถุประสงค์ในการมุ่งหากำไรแต่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับมนุษยธรรมและการบริการแก่สังคมส่วนรวมไม่ถือเป็นธุรกิจ

2. กำไรและการบริหารเงิน (Profit and the Financing of Operation) จะเป็นข้อแตกต่างชัดเจนยิ่งขึ้นระหว่างธุรกิจกับองค์การที่ไม่มุ่งหวังกำไร ในด้านบริหารการเงิน กำไรที่เกิดจากธุรกิจจะทำให้ธุรกิจขยายตัวและเจริญก้าวหน้า เพราะกำไรจากการลงทุนจะเป็นส่วนช่วยให้กิจการการผลิตและจำหน่ายสินค้าหรือบริการขยายตัวได้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อหวังผลกำไรอันเกิดจากการลงทุนเพิ่มเติมขึ้น สำหรับองค์การที่ไม่หวังกำไรก็อาจขยายงานให้กว้างขวางออกไปได้เหมือนกันแต่เงินที่นำมาลงทุนนั้นได้มาในรูปของงบประมาณหรือเงินอุดหนุน เช่น มหาวิทยาลัย ทุนมูลนิธิ โรงพยาบาล เป็นต้น

3. ธุรกิจต้องพึ่งตนเอง (Business is self-supporting) ธุรกิจต้องช่วยเหลือตนเองอยู่เสมออันเป็นนโยบายที่ตรงข้ามกับองค์การที่ไม่มุ่งหวังกำไร องค์การที่ไม่มุ่งหวังกำไรการช่วยเหลือตนเองไม่ใช่จุดมุ่งหมายสำคัญ เพราะถือนโยบายขอความช่วยเหลือจากบุคคลภายนอก เป็นต้นว่าในรูปของเงินบริจาค ธุรกิจเมื่อเงินขาดมืออาจขอความช่วยเหลือในการกู้ยืมเงินจากธนาคารหรือบุคคลภายนอกแต่ก็เป็นหนี้สินที่ต้องชดใช้คืนภายหลัง

ในการเสนอบริการทางธุรกิจนั้นต้องคำนึงถึงความต้องการของลูกค้าเป็นสำคัญ ลูกค้า (Customer) จะเป็นผู้เลือกบริการตามที่ต้องการซึ่งถ้าหากพอใจก็จะรับบริการหากไม่พอใจจะไม่รับบริการก็ได้ ความพอใจของลูกค้าเป็นสิ่งสำคัญในการทำธุรกิจเพื่อให้ได้ผลกำไรจากลูกค้าให้ได้มากที่สุด

ผู้ประกอบการงานทางธุรกิจเรียกว่า "นักธุรกิจ" จึงต้องมีจุดมุ่งหมายในการพยายามหาประโยชน์แก่ตนเองมากที่สุดเพื่อให้ได้ผลกำไร เป็นประโยชน์ตอบแทนกำไรจะเกิดขึ้นเมื่อมีความเสี่ยงหรือไม่แน่นอนอยู่ด้วยเสมอ (วิญญู วิจิตรวาทการ 2519 : 154) ดังนั้นนักธุรกิจจึงมีการแข่งขันกันมาก การแข่งขันนี้ถ้าเป็นการแข่งขันที่สมบูรณ์จะมีผลทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพและเศรษฐกิจของประเทศเจริญก้าวหน้าได้

ความแตกต่างระหว่างวิชาชีพและธุรกิจจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสรุปได้
ดังนี้

วิชาชีพ	ธุรกิจ
1. ผลของการทำงานเป็นประโยชน์ ต่อสังคมส่วนรวม	1. ผลของการทำงานเป็นประโยชน์ต่อ ตนเองและพรรคพวก หรือหน่วยงาน ของคน
2. มีสิทธิในวิชาชีพ (Professional Rights) ในการตัดสินใจให้บริการตามหลัก การของวิชาชีพ เช่นการวินิจฉัย โรคของแพทย์ การสอนของครู เป็นต้น เพราะเป็นความรู้ความ เข้าใจที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมา	2. กว้าให้บริการหรือเสนอสินค้าขึ้นอยู่กับ ความพอใจของลูกค้า ลูกค้ามีสิทธิใน การตัดสินใจเลือกรับบริการทางธุรกิจ ที่ตนพอใจ
3. ผู้รับบริการทางวิชาชีพเรียกว่า "Client" จะเป็นผู้รับการดูแล และปฏิบัติตามคำแนะนำของนัก วิชาชีพ ไม่มีอำนาจต่อรอง	3. ผู้รับบริการทางธุรกิจเรียกว่า "Customer" จะเป็นผู้ที่ติดคอธุรกิจ มีอิสระในการเลือกรับบริการทางธุรกิจ มีอำนาจต่อรอง
4. มีจรรยาบรรณและระเบียบวินัย คุ้มครองวิชาชีพ	4. ก้าไรเป็นเครื่องคุ้มครองธุรกิจ
5. สังคมใ้ได้รับประโยชน์จึงต้องมีหน้า ที่รับผิดชอบ ดูแลตอบแทนและคุ้ม ครองนักวิชาชีพ	5. ฟังตนเองจากผลก้าไรที่ใ้ได้รับ
6. มีองค์กรทางวิชาชีพปกครองตนเอง (Self-governing)	6. ไม่มีองค์กรที่ปกครองตนเอง
7. วิชาชีพต้องการการศึกษาทางวิชา ชีพขั้นสูงและมีพื้นฐานทางทฤษฎีเป็น ของตัวเอง	7. นักธุรกิจอาจมีการศึกษาทางธุรกิจหรือ ไม่มีก็ได้

สตรีกับการทำงาน

แต่เดิมนั้นหากพูดถึง "การทำงานและอาชีพ" (Work and Career) แล้วมักจะนึกถึงว่า เป็นหน้าที่ของบุรุษ (Schaffer 1981 : 20) ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะการแบ่งงานในสังคมสมัยก่อน อาศัยความแตกต่างระหว่างเพศ เพศชายมีกำลังแข็งแรงกว่าจะเป็นผู้ออกไปทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ส่วนสตรีมีกำลังน้อยกว่าจะเป็นผู้อยู่คอยดูแลบ้านและครอบครัว ลักษณะดังกล่าวได้กลายเป็นความคาดหวังของสังคมที่ถ่ายทอดมาเป็นวัฒนธรรมของชนชาติต่าง ๆ เกือบทั่วโลก เบลาลและคณะ (Blau and others 1970:143) กล่าวว่า ความคาดหวังทางสังคมนี้มีอิทธิพล 2 ลักษณะ คือ ประการแรกเป็นตัวกำหนดสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม อีกประการหนึ่ง มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพและแรงจูงใจของบุคคล

เซาวิน (Sovewine 1978:238-240) ได้รวบรวมงานวิจัยต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานของสตรี สรุปว่าสตรีมีแนวโน้มที่จะมีระดับความทะเยอทะยานและความคาดหวังในการทำงานต่ำ ทั้งนี้เนื่องมาจากภูมิหลังและพื้นฐานของสังคมที่คาดหวังว่าสตรีน่าจะมีบทบาทภายในบ้านมากกว่านอกบ้าน สตรีมักจะมีทัศนคติแง่ลบในใจเกี่ยวกับบทบาทของเธอ สงสัยในตัวเองและกลัวถึงความล้มเหลวของชีวิตครอบครัว ทัศนคติเช่นนี้จะเพิ่มขึ้นเมื่อเธอต้องการความสำเร็จทางการงานสูงสุด

แซฟเฟอร์ (Schaffer 1981:151) กล่าวว่าบทบาทการทำงานของสตรีนั้นต่างจากบุรุษ บุรุษนั้นมีบทบาทเป็นหัวหน้าครอบครัว ดังนั้นเป้าหมายหลักจึงอยู่ที่ "การทำงานและอาชีพ" ดังนั้นการเลือกงานเขาจะต้องเลือกงานที่ตนชอบและพึงพอใจอย่างแท้จริงและจะต้องพยายามสร้างความสำเร็จทางการงานให้สูงที่สุด เพราะจะต้องผูกพันกับงานนั้นไปตลอดชีวิต ส่วนสตรีที่ทำงานนอกบ้านนั้น นอกจากจะมีบทบาทเกี่ยวกับงานและอาชีพแล้ว ยังจะต้องมีบทบาทของการเป็นแม่บ้านอีกด้วย ซึ่งนับว่าเป็นภาระหนัก ดังนั้นบ่อยครั้งที่สตรีต้องตกอยู่ในภาวะที่ต้องเลือกระหว่าง "ความสำเร็จทางการงาน หรือ ครอบครัว" ซึ่งในสมัยก่อนสตรีส่วนใหญ่มักจะเลือกบทบาทของการเป็นแม่บ้านเพียงอย่างเดียว แต่ในปัจจุบันเมื่อความต้องการทางวัตถุของมนุษย์มีมากขึ้น ครอบครัวที่มีแค่บุรุษทำงานหาเลี้ยงแค่เพียงผู้เดียว จึงมักมีรายได้ไม่เพียงพอ

สตรีจึงมักออกมาทำงานเพื่อหารายได้เพิ่มเติมให้กับครอบครัวด้วย จากการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานนอกบ้านของสตรีอเมริกันพบว่าสตรีต้องทำงาน เพราะเหตุรุนแรงทางเศรษฐกิจ เพราะบางครอบครัวต้องการเงินเพิ่มเติมสำหรับค่าเล่าเรียน ลูก รถสักคัน ห้องครัวใหม่ การพักผ่อนตากอากาศ เป็นต้น มีส่วนน้อยที่บอกว่าเธอออกไปทำงานเพราะอยากทำงาน (Brothers ลลิตา ซีระศิริ แปลและเรียบเรียง 2527:159) เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยของสวีท (Sweet 1970) เกี่ยวกับอัตราการเข้าร่วมแรงงานของสตรีชาติเดียวกันในปี 1970 พบว่าอัตราการเข้าร่วมแรงงานของสตรีที่สมรสแล้วจะสูงขึ้นเล็กน้อยจากช่วงอายุ 20-24 ปี จากนั้นจึงลดลงเกือบเป็นเส้นตรงจนถึงช่วงอายุ 55-59 ปี ซึ่งอธิบายได้ว่าเมื่อสตรีมีอายุมากขึ้น ร่างกายไม่เอื้ออำนวยให้ทำงานได้เต็มที่ และความจำเป็นทางเศรษฐกิจมีน้อยลงสตรีส่วนหนึ่งจึงเริ่มออกจากงานที่ทำอยู่ ซึ่งพอจะชี้ให้เห็นว่าสตรีออกมาทำงานด้วยเหตุรุนแรงทางเศรษฐกิจเพื่อหารายได้สนับสนุนครอบครัวมากกว่าเป็นรายได้หลัก (Russell and Fitzgibbon 1982 : 128)

สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับเหตุรุนแรงใจในการทำงานของสตรีไทยนั้น กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย ได้เคยศึกษาไว้ตั้งแต่เมื่อปี 2514 ในเรื่อง "ความรับผิดชอบทางครอบครัว ของสตรีที่ทำงานในประเทศไทย" ข้อมูลในรายงานฉบับนี้ได้มาจากเอกสารทางสถิติของสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานกรมมนตรี และอีกส่วนหนึ่งได้จากการสำรวจทัศนคติของสตรีที่ทำงานที่มีความรับผิดชอบทางครอบครัว โดยการเลือกตัวอย่างบางจังหวัดในเขตภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางรวมทั้งจังหวัดพระนครและธนบุรี รวม 5 ภาค ครอบคลุมสาขาอาชีพย่อยของสตรี 34 อาชีพ ผลการศึกษาดังกล่าวได้ค้นพบส่วนหนึ่งว่าสตรีที่ทำงานกว่าร้อยละ 90 ทำงานเนื่องจากความจำเป็นทางเศรษฐกิจตามเหตุผลจำแนกตามสถานภาพสมรส ดังนี้

1) สตรีสมรส ซึ่งสามียังมีชีวิตอยู่ ทำงานเนื่องจากมีบุตรอยู่ในวัยที่ต้องเลี้ยงดูให้การศึกษา และมีบิดามารดาหรือสมาชิกในครอบครัวต้องอุปการะ รายได้ของสามีไม่เพียงพอหรือมีรายได้ไม่แน่นอน การทำงานของสตรีสมรสมีส่วนช่วยค่าใช้จ่ายในการครองชีพ ทำให้ครอบครัวสมบูรณ์สุข บางส่วนทำงานเพื่อมีรายได้พิเศษในการจัด

ข้อเครื่องใจที่จำเป็นสำหรับครอบครัว

2) สตรีหม้าย หย่า และแยกกันอยู่ ส่วนใหญ่ทำงานเนื่องจากเป็นหัวหน้าครอบครัว มีภาระต้องเลี้ยงบุตรและสมาชิกในครอบครัว

3) สตรีโสด ส่วนหนึ่งทำงานเพื่อเลี้ยงตนเอง และมีรายได้สมทบรายได้ของครอบครัว อีกส่วนหนึ่ง ทำงานเลี้ยงตนเอง และบิคามารคา ซึ่งชราภาพ ทูพพลภาพ และไม่มีรายได้

การตอบสนองต่อสิ่งรูงใจทางเศรษฐกิจ

ทฤษฎีเฉพาะในการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อวัด การตอบสนองต่อสิ่งรูงใจทางเศรษฐกิจนั้น ประชุมสุข อาชาวำรุง (Prachoomsuk Achava-Amrung 1968) เป็นผู้ตั้งขึ้น โดยให้ความหมายของการตอบสนองต่อสิ่งรูงใจทางเศรษฐกิจว่า หมายถึง ความพร้อมของบุคคลหนึ่งบุคคลใด ที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมไปหากิจกรรมทางเศรษฐกิจ ที่เห็นว่าจะ เป็นประโยชน์ในรูปทรัพย์สินสมบัติ

แบบสัมภาษณ์การตอบสนองต่อสิ่งรูงใจทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ การหาผลกำไรสูงสุดอย่างสมเหตุผล ความปรารถนาในการเลือกออม และความปรารถนาในการเลือกลงทุนในกิจการอุตสาหกรรมหนัก ซึ่งแต่ละส่วน มีทฤษฎี ดังนี้

1. การหาผลกำไรสูงสุดอย่างสมเหตุผล (Rational Profit Maximization) มาจากความหมายของคำ 3 คำ คือ ความมีเหตุผล (Rational) การหาผลกำไร (Profit) และการทำให้สูงสุด (Maximization) ซึ่งแลมเบอร์ต (อ้างใน Prachoomsuk Achava-Amrung 1968) กล่าวว่า การหาผลกำไรสูงสุดอย่างสมเหตุผลนี้เกี่ยวข้องกับหลักการในการสร้างผลประโยชน์ทางการเงินให้มากที่สุดอย่างมีเหตุผล

การสร้างข้อกระทง เพื่อวัดระดับการหาผลกำไรสูงสุดอย่างสมเหตุผลนี้ ประชุมสุข อาชาวำรุง ได้สร้างทฤษฎีเฉพาะขึ้น 7 บท (ดูในบทที่ 3 หน้า 24-26)

เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางเศรษฐกิจของสังคมโดยทั่วไปสองชั้น คือ สังคมที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และสังคมที่มีความล้าหลังทางเศรษฐกิจ แต่ละทฤษฎีจะมีกลุ่มของข้อความ 2 ลักษณะ (dichotomies) คือข้อความที่เกี่ยวกับคุณค่าทางเศรษฐกิจในสังคมที่เจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และข้อความที่เกี่ยวกับคุณค่าทางเศรษฐกิจในสังคมที่ล้าหลังทางเศรษฐกิจ ถ้าบุคคลเลือกตอบทางค่านคุณค่าทางเศรษฐกิจในสังคมที่ก้าวหน้า จะได้คะแนน บุคคลที่มีระดับการหาผลกำไรสูงสุดอย่างสมเหตุสมผลสูงจะเป็นผู้ที่มีการตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจสูง

2. ความปรารถนาในการเลือกออม (Saving Preference) หมายถึง ความพึงพอใจที่จะเลือกการออมทรัพย์สินแบบใดแบบหนึ่งจาก 3 แบบ ได้แก่ การออมในรูปทรัพย์สินสมบัติ การออมในรูปเงินสด และการออมในรูปมีเอกสารเป็นใบประกัน โดยแบ่งตามชั้นความเจริญทางเศรษฐกิจของ ไฮด์แบรนต์ (Hidebrand) ที่เกี่ยวกับระบบการแลกเปลี่ยน กล่าวคือระบบการแลกเปลี่ยนมีวิวัฒนาการมา 3 ชั้นตอน คือ ระดับที่ 1 เศรษฐกิจที่มีการแลกเปลี่ยนทรัพย์สินสมบัติโดยตรง (barter economy) ต่อมาระดับที่ 2 เศรษฐกิจที่มีการใช้เงินเป็นสื่อกลาง (money economy) ระดับที่ 3 เศรษฐกิจที่ใช้เครดิตเป็นสื่อกลาง (Credit economy) ในการแลกเปลี่ยน สาเหตุที่เทียบความปรารถนาในการเลือกออมตามชั้นของความเจริญในการแลกเปลี่ยน เพราะการแลกเปลี่ยนในทัศนะของนักเศรษฐศาสตร์ถือเป็นแกนกลางของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

อดัม สมิท (Adam Smith) ได้เขียนหนังสือเรื่องความมั่งคั่งของชาติ เกี่ยวกับความโน้มเอียงที่แน่นอนในธรรมชาติของมนุษย์ คือความโน้มเอียงที่จะทำการซื้อขายแลกเปลี่ยน (ลิลลี่ โทคัยยานนท์และคณะ 2521 : 57) นอกจากนี้ในหนังสือของเขาเรื่อง "คำตามเรื่องธรรมชาติและเหตุที่ก่อให้เกิดความมั่งคั่งแก่ประเทศ" ในปี 1776 เขาได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ 2 อย่าง คือมูลค่าในการใช้ และมูลค่าในการแลกเปลี่ยน มูลค่าในการแลกเปลี่ยนนั้นเป็นมูลค่าวัตถุประสงค์ สามารถวัดได้อย่างมีเหตุผลและวิเคราะห์ตามหลักเศรษฐศาสตร์ได้จากทฤษฎีนี้ทำให้เห็นว่า การแลกเปลี่ยนเป็นหัวใจของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (อัมพร วิจิตรพันธ์ 2515 : 18) ประชาชนในระบบเศรษฐกิจที่มีระดับการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงจะมีการแลกเปลี่ยน

สินค้าและบริการโดยมีการใช้เงิน เช็ค - และตัวเงิน เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน มีสถาบันการเงินและธนาคารที่มีประสิทธิภาพ ในการที่จะรับฝากและรวบรวมเงินออม (mobilization of savings) จากประชาชนและจะใช้จ่ายเงินออมเหล่านี้ เพื่อหาช่องทางในการลงทุนหรือให้กู้ยืม เพื่อการลงทุนในโครงการต่าง ๆ นั่นคือเป็นการออมที่มีการหมุนเวียนของเงินตราตลอดเวลา (สุชาภา กิระกุล 2524:63) ทั้งนี้ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีการแลกเปลี่ยนนี้พิจารณาได้จาก นิสัยการออมของคนในสังคมหรือประเทศนั้น ๆ นั่นเอง ถ้าหากบุคคลมีนิสัยในการออมในลักษณะมีเอกสารเป็นใบประกัน จะไค้คะแนนสูงสุด รองลงมา คือ บุคคลที่มีนิสัยการออมในรูปเงินสด และท้ายสุด คือ บุคคลที่มีการออมในรูปทรัพย์สินสมบัติ ซึ่งถือว่าเป็นการออมในระดับที่ต่ำที่สุด

3. ความปรารถนาในการเลือกลงทุนในกิจการอุตสาหกรรมหนัก (Preference to invest in heavy industries) การลงทุนในกิจการอุตสาหกรรมหนักมีส่วนเกี่ยวข้องกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ กล่าวคือ เมื่อประเทศมีระดับการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูง อัตราส่วนของพลเมืองในการผลิตอุตสาหกรรมและบริการธุรกิจสินค้า จะเพิ่มขึ้นด้วยตามลำดับ (Clark 1957) การเลือกลงทุนทางอุตสาหกรรมเป็นการเลือกลงทุนที่มูลค่าใช้จ่ายสูง และหวังผลกำไรตอบแทนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงทุนในกิจการอุตสาหกรรมหนัก ทั้งนี้เนื่องจากการลงทุนในกิจการอุตสาหกรรมหนักเป็นการลงทุนที่มีความเสี่ยงต่อผลกำไร และขาดทุนสูง แต่หากได้ผลกำไรก็จะได้รับผลกำไรเป็นจำนวนมหาศาลเช่นกัน ส่วนการเลือกลงทุนในกิจการอุตสาหกรรมเบา นั้นลงทุนน้อยกว่า มีความเสี่ยงต่อผลกำไรและขาดทุนน้อยกว่า และถ้าหากได้ผลกำไรตอบแทนก็จะได้รับน้อยกว่าผลกำไรที่ได้จากการลงทุนในกิจการอุตสาหกรรมหนัก ทั้งนี้ผู้ที่มีความปรารถนาจะเลือกลงทุนในกิจการอุตสาหกรรมหนัก ถือว่าเป็นผู้ที่มีการตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจสูงกว่า ผู้ที่เลือกลงทุนในกิจการอุตสาหกรรมเบา

สำหรับการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจนั้น ในปีพุทธศักราช 2511 ประจุมสุข อชาวาอามรุง (Prachoomsuk Achava-Amrung) ได้ศึกษา เรื่องแนวโน้มในการตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจในประเทศไทย (Trends in Responsiveness to Economic Incentives in Thailand) เพื่อหาว่าแนวโน้มในการตอบสนองต่อสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจของสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป

อย่างไร จากการวิจัยได้ข้อค้นพบที่สำคัญว่า ในระหว่างกลุ่มตัวอย่างประชากร 3 รุ่น การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนทางเศรษฐกิจของคนรุ่นที่ 2 มีค่าสูงกว่าคนรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 3 จึงไม่อาจสรุปได้ว่า แนวโน้มการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนทางเศรษฐกิจของคนไทยเพิ่มขึ้น หรือลดลง นอกจากนี้ในระหว่างอาชีพ คือ ข้าราชการ นักธุรกิจ ช่างนา และ กรรมกร ปรากฏว่า การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนทางเศรษฐกิจของนักธุรกิจมีค่าสูงสุด และกรรมกร มีค่าต่ำสุด

ต่อมาในปี พุทธศักราช 2516 ลักคาวลีย์ ลัมประวัตินาม (2516) ได้ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนทางเศรษฐกิจระหว่างคนไทย ต่างเชื้อชาติ โดยใช้ตัวอย่างประชากรไทย เชื้อชาติไทย จีน และเชื้อชาติอินเดีย เชื้อชาติละ 90 คน จำแนกเป็น 3 ประเภท คือผู้ที่เป็นเจ้าของกิจการ ผู้ที่รับจ้าง และผู้ที่กำลังศึกษา ผู้วิจัยวัดการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนทางเศรษฐกิจ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ที่ประชุมสุข อาชาวอำรุง สร้างขึ้น ทดสอบความแตกต่างของคะแนนการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนทางเศรษฐกิจ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน แบบมีตัวประกอบ 3 x 3 (เชื้อชาติและอาชีพ) และตรวจสอบค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันด้วยวิธีของคันทันแคน ได้ข้อค้นพบที่สำคัญว่า คนไทยเชื้อชาติไทยมีการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนทางเศรษฐกิจต่ำกว่าคนไทยเชื้อชาติจีน และคนไทยเชื้อชาติอินเดีย และผู้ที่เป็นเจ้าของกิจการมีการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนทางเศรษฐกิจสูงกว่าผู้ที่รับจ้างและผู้ที่กำลังศึกษา.

จากการค้นคว้าวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทราบถึงหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่องค์การศึกษา และได้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานวิจัยต่อไป